

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2021. gada 2. augustā

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs
Aldis Laviņš, tiesneši Daiga Rezevska un Jānis Neimanis,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..] (turpmāk – Pieteikuma
iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 130/2021),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt Kriminālprocesa likuma 638. panta otro daļu (turpmāk – apstrīdētā
norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme)
1. pantam un 94. panta otrajam teikumam;

1.2. apturēt Rīgas rajona tiesas [datums] sprieduma (turpmāk – [datums]
spriedums) un Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu kolēģijas [datums] sprieduma
(turpmāk – [datums] spriedums) krimināllietā Nr. [numurs] izpildi.

2. Apstrīdētā norma nosaka: “Ja piespriesta brīvības atņemšana, sprieduma
izpildi nedrīkst atlikt personām, kas notiesātas par smagu vai sevišķi smagu
noziedzumu.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemta pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punkts noteic, ka persona ir tiesīga iesniegt pieteikumu Satversmes tiesai viņai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka ar [datums] un [datums] spriedumu krimināllietā Pieteikuma iesniedzēja atzīta par vainīgu un sodīta par trim sevišķi smagiem noziegumiem, kā galīgo sodu nosakot brīvības atņemšanu uz diviem gadiem un sešiem mēnešiem. Ar kasācijas instances tiesas [datums] lēmumu atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību, līdz ar to [datums] spriedums stājies spēkā.

Pieteikuma iesniedzēja [datums] lūdza Rīgas rajona tiesu atlikt [datums] sprieduma izpildi notiesātās smagas slimības dēļ, tomēr viņas lūgums tika noraidīts, jo saskaņā ar apstrīdēto normu sprieduma izpildi nevar atlikt personām, kas notiesātas par smagu vai sevišķi smagu noziegumu.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma aizskar viņai Satversmes 94. panta otrajā teikumā garantētās tiesības uz brīvību un pārkāpj samērīguma principu, kas ietverts Satversmes 1. pantā. Proti, tā kā Pieteikuma iesniedzēja sodīta par sevišķi smagu noziegumu izdarīšanu, viņai nav tiesību uz sprieduma izpildes atlikšanu veselības stāvokļa dēļ.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona ir tiesīga iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi tad, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, vai arī ja personai šādu iespēju nav.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja pārsūdzēja Rīgas rajona tiesas [datums] lēmumu, ar kuru viņai atteikts lūgums atlikt spriedumu izpildi, apelācijas kārtībā. Izvērtējusi Pieteikuma iesniedzējas apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas kolēģija nolēma atstāt negrozītu Rīgas rajona tiesas [datums] lēmumu. Rīgas apgabaltiesas kolēģijas [datums] lēmums nav pārsūdzams. Tātad Pieteikuma iesniedzēja ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas pirmo teikumu konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai skaitāms no [datums], kad tika pieņemts un stājās spēkā Rīgas apgabaltiesas kolēģijas lēmums. Pieteikums saņemts Satversmes tiesā 2021. gada 8. jūlijā. Tātad termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas pirmajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts paredz, ka pieteikumā jānorāda tā juridiskais pamatojums. Satversmes tiesas likuma izpratnē ar pieteikuma juridisko pamatojumu saprot juridisko argumentāciju, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesība normai. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu arī tad, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

7.1. Pieteikuma iesniedzējas ieskatā apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 1. pantā ietvertajam samērīguma principam.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka samērīguma principa izvērtēšana ir vērsta uz tādām normām, kurās ietverti tiesību ierobežojumi. Samērīguma pārbaudei tiek pakļauts konkrēto tiesību ierobežojums (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 30. marta sprieduma lietā Nr. 2010-60-01 11. punktu*). Tādējādi pamattiesību ierobežojuma atbilstības samērīguma principam izvērtējums nav izdalāms atsevišķi un ir vērtējams, pārbaudot pieteikumā ietverto juridisko pamatojumu par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 94. panta otrajam teikumam.

7.2. Pieteikuma iesniedzējas ieskatā apstrīdētā norma neatbilst arī Satversmes 94. panta otrajam teikumam. Apstrīdētās normas leģitīmo mērķi esot iespējams sasniegt ar citiem, indivīda tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem. Piemēram, citā tiesību uz brīvību ierobežošanas – apcietinājuma – gadījumā, likumdevējs ir sašaurinājis to sevišķi smago noziegumu klāstu, par kuriem var piemērot apcietinājumu. Savukārt, ja tiesa jau ir veikusi galīgo krimināltiesisko attiecību noregulējumu tiesas nolēmumā, likumdevējs nav paredzējis izvērtējuma iespējas gadījumā, ja persona sodīta par sevišķi smaga nozieguma izdarīšanu. Apstrīdētā norma neatbilstot arī humānisma principam, jo labums, ko gūst sabiedrība no apstrīdētajā normā ietvertā ierobežojuma, nav lielāks par Pieteikuma iesniedzējai nodarīto zaudējumu.

7.2.1. Satversmes tiesa atzinusi, ka apcietinājuma kā drošības līdzekļa mērķis ir atšķirīgs no brīvības atņemšanas soda mērķa un tāpat atšķiras arī situācijas, kad tas tiek piemērots. Apcietinājuma mērķis ir nodrošināt sabiedrības un atsevišķu personu drošības aizsardzību – lai netiktu pieļauts tas, ka persona, kura tiek turēta aizdomās vai ir apsūdzēta par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, nelikumīgi iejaucas kriminālprocesa gaitā, un netiktu izdarīts jauns noziedzīgs nodarījums, – un tādējādi nodrošināt objektīvu lietas izpēti un objektīva nolēmuma pieņemšanu, kā arī vainīgās personas saukšanu pie kriminālatbildības (*sk. Satversmes tiesas 2019. gada 28. jūnija sprieduma lietā Nr. 2018-24-01 16. punktu*). Savukārt Krimināllikumā paredzēto sodu, tostarp brīvības atņemšanas soda, mērķis ir aizsargāt sabiedrības drošību, atjaunot taisnīgumu, sodīt vainīgo personu par izdarīto noziedzīgo nodarījumu, resocializēt sodīto personu, kā arī panākt, lai notiesātais un citas personas pildītu likumu un atturētos no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas (*sk. Satversmes tiesas 2021. gada 15. janvāra sprieduma lietā Nr. 2020-21-01 8.1. punktu*).

Ievērojot minēto, pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, kādēļ apcietinājuma piemērošanas regulējums būtu attiecināms uz sprieduma izpildes atlikšanas regulējumu.

7.2.2. Pieteikuma iesniedzēja arī norāda, ka apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums nav samērīgs un neatbilst humānisma principam, jo liedz viņai izvesēties no smagas slimības un tikai pēc tam izciest piespiesto sodu cieņpilni un bez nežēlības.

Sodu izpildes kodeksa 78. pants paredz, ka ar brīvības atņemšanu notiesātie saņem no valsts budžeta apmaksātus veselības aprūpes pakalpojumus normatīvajos aktos par veselības aprūpes finansēšanu un organizēšanu noteiktajā apjomā un kārtībā. No valsts budžeta neapmaksātos veselības aprūpes pakalpojumus ar brīvības atņemšanu notiesātie saņem Ārstniecības likumā noteiktajā kārtībā. Sodu izpildes kodeksa 78.¹ pantā noteikts, ja ar brīvības atņemšanu notiesātajiem nepieciešama neatliekama medicīniskā palīdzība, kuru brīvības atņemšanas ārstniecības iestādē nav iespējams sniegt, šādu palīdzību viņiem sniedz citā ārstniecības iestādē ārpus brīvības atņemšanas iestādes. Brīvības atņemšanas soda izciešanas iestādē esošajām personām tiek nodrošināta nepieciešamā medicīniskā palīdzība atbilstoši 2015. gada 2. jūnija Ministru kabineta noteikumiem Nr. 276 “Apcietināto un notiesāto personu veselības aprūpes īstenošanas kārtība”. Turklāt saskaņā ar Krimināllikuma 59. panta sesto daļu, Kriminālprocesa likuma 640. panta ceturto daļu un Latvijas sodu izpildes kodeksa 116. panta pirmo daļu, ja notiesātais saslimst ar smagu, neārstējamu slimību un tāda tiek konstatēta pēc sprieduma pasludināšanas, tiesa var atbrīvot viņu no soda izciešanas.

Pieteikumā nav pamatots, kādēļ minētais regulējums par notiesāto veselības aprūpi ieslodzījumā nenovērš apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 94. panta otrajam teikumam.

Līdz ar to pieteikuma juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas neatbilstību Satversmes 94. panta otrajam teikumam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

8. Tā kā lieta Satversmes tiesā netiek ierosināta, šā lēmuma 1.2. apakšpunktā minētais lūgums ir atstājams bez izskatīšanas.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

1. atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 130/2021);
2. atstāt bez izskatīšanas šā lēmuma 1.2. apakšpunktā norādīto lūgumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš